

МІНІСТЕРСТВО ОСВІГИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

ПОКОТІЛОВ Анатолій Антонович

ЗАКОНОМІРНОСТІ СТАНОВЛЕННЯ
СУЧАСНОГО РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Спеціальність: 08.01.01 - політична економія

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ - 1993

330.8

ЛБ 33.1.11

Дисертація є рукописом
Робота виконана в Дніпропетровському
університеті залізничного транспорту

ЛНБ України ім.В.Стефаніка

00761144 (N)

Науковий консультант -

професор Кудряшов А.П.

Офіційні опоненти:

- академік НАН України,
доктор економічних наук,
професор Пахомов Ю.М.

- доктор економічних наук,
професор Панченко Є.Г.

- доктор економічних наук,
професор Мельник Л.Ю.

Провідна організація - Національний університет України ім. Тараса Шевченка, кафедра економіки природничих факультетів.

Захист дисертації відбудеться: "15" вересня 1995 року
о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої Ради Д. 01.53.01 в
Київському державному економічному університеті за адресою: 252057,
Київ - 7, проспект Перемоги, 54/1, аудиторія 317.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці університету.

Автору еферат розіслано "15" вересня 1995 року.

Вчений секретар спеціалізованої Ради,
кандидат економічних наук, доцент

Фуже А.Е.

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ.

Актуальність теми. Серед фундаментальних проблем розвитку України дослідження закономірностей становлення сучасного ринкового господарства є однією з найбільш актуальних і значиміших проблем.

Дослідження даної проблеми зв'язано з глибинними основами господарчого і соціального будівництва, які визначають розвиток держави України в цілому.

Фундаментальні причини визначають актуальність дослідження даної проблеми в сучасних умовах України - становлення економічного суверенітету; формування нового господарчого пріоритету - становлення єдиного народногосподарчого комплексу; виникнення нової якості в становленні сучасного ринкового господарства; об'єктивно обумовлений пошук динамічного і ефективного управління, філософії його економіко-правових методів в сучасних умовах становлення ринкового господарства України і людської цивілізації в цілому; необхідність науково обґрунтованого встановлення залежності між функціонуванням сучасного ринкового господарства і встановленням нової якості розвитку цілісності людської цивілізації.

Суттєвим є те, що становлення і розвиток сучасної ринкової економіки в Україні в напрям стійкого економічного зростання і розвитку неможливо без прийняття і врахування людського виміру.

Актуальність дослідження також зумовлена зміцненням ролі науки в сучасних умовах.

В реальній практиці господарювання України іде складний і суперечливий процес становлення сучасної ринкової економіки. Розв'язання задач, спрямованих на подальший розвиток і

вдосконалення ринкового господарства в напрямі стійкого економічного зростання і розквіту, залежить не тільки від рівня розвитку матеріального виробництва, але і теоретичного аналізу змісту і природи організації ринкового господарства, передумов і закономірностей виникнення, функціонування в існуючих умовах конкретно - історичної практики, філософії економіко - правових методів управління, а також від становлення нової якості в розвитку цілісності людської цивілізації.

В данній дисертаційній роботі досліджуються вищевказані проблеми з точки зору їх суті і цілісності системостворюючих якостей шляхом пізнання практики їх суперечливої взаємодії.

Проблеми досліджуються через пізнання і "оволодіння" п'ятьма видами природи, а саме: загальноцивілізаційної природи; природи суспільства; природи держави; природи господарства; природи людини як господарського суб'єкта.

Задачі, котрі розглядаються в дисертаційній роботі, об'єктивно обумовлені теорією і практикою становлення сучасної ринкової економіки в умовах України.

Все це зумовлює актуальність дисертаційної роботи.

Ступінь дослідженості проблеми. Дослідження показує, що дані проблеми відносяться до найбільш важливих, нових і незловлених з урахуванням практики конкретно-історичних умов господарювання як в Україні, так і на загальноцивілізаційному рівні.

Дослідження проблем ринкового господарства знайшло відображення в роботах вчених - економістів як минулого, так і сучасності.

В економічній літературі 20-х - 30-х років дослідження були спрямовані не тільки на пізнання суттєвих характеристик

ринкового господарства, але й на пошук взаємозв'язку і взаємообумовленості ринку і планової економіки.

Найбільш важливий аспект цих проблем знайшли відображення в працях українських економістів Базарова В.Р., Ведемського В.Я., Відкупа А.Б., Винника Ф.М., Громана В.Г., Даманштейна Я.Б., Кондратьєва Н.Д., Єфімов-Малтапара Н.Г., Зелінгора В.І., Звоницького А.С., Крамера Ф.Н., Фоміна П.І., Фалькевича І.С., Шмідта А.К., Шровського А.Н. та інших.

В сучасній економічній літературі по проблемам різних аспектів становлення і розвитку ринкового господарства значний вклад внесли вчені-економісти, зокрема, Бажал Ш.С., Білоус А.К., Бородин В.І., Геєц В.С., Гальчинський О.К., Долинин М.І., Єрмашенко Н.Н., Івлюх Р.І., Ковальчук Т.Т., Кредісов А.М., Корієнко В.П., Лукінов Г.І., Лівшиць О.Я., Мочерний С.В., Мартиновський С.К., Нестеренко О.К., Павлишенко М.Н., Панченко Є.Г., Ракитський Б.П., Суторміна В.М., Федосов В.С., Халфіна Р.І., Чухно А.А., Черняк В.К., Чумаченко М.Г., Шинкаренко Н.І., Шевченко В.Ю., Шаталін С.С., Шмельов М.П. та інші економісти.

В зарубіжній економічній літературі представляють науковий інтерес роботи: Г.Ансоффа, Ф.Барта, Є.Бем-Беверка, С.Брґ. М.Вудкова, Т.Гонса, Дж.К.Гелбрейта, І.Галушки, Р.А.Даля, Я.Корнаґ, Т.Коно, Дж.М.Кейнса, Ч.Макміллана, А.Маршала, К.Макконнелла, Х.Окомара, В.Ойкена, Т.Пітерса, А.Пігу, П.Самуельсона, Б.Селігмана, Т.Санталайнзіна, Г.Устєрманна, Д.Френсіса, Ф.А.Хайска, Д.Н.Хаймана, П.Хейме, Дж.Р.Хікса, Ван Цзіс хе Цзяньчжана, О.Шика, Р.Шонбергерда та інших.

Особливий науковий інтерес викликають теоретичні дослідження зарубіжних авторів, роботи яких спрямовані на аналіз закономірностей становлення сучасного ринкового

господарства в Україні. Такими дослідниками є: А.Абошур (Канада), В.Бандера (США), Я.Вінус (Угорщина), Б.Гаврилишин (США), Х.С.Грамацький (Німеччина), Г.Гюнтер (США), Д.Дайкер (Англія), А.Інзельт (Угорщина), Б.Кравченко (Канада), І.Коронецький (США), Ф.Кушнірьовський (США), Б.Мак-Кантас (США), І.Пілікан (Швеція), С.Разовой (США), Л.Соєг (Нідерланди), Т.Хайми (Японія), Т.Фредер-Генсленд (США) та інші.

Звичайно не всі дослідження зарубіжних авторів ми можемо в повній мірі використовувати для потреб конкретної практики становлення сучасного ринкового господарства в Україні. Разом з тим, в них є значні теоретичні розробки, які можуть надати суттєву допомогу в розумінні процесів становлення сучасного ринкового господарства в Україні з врахуванням досвіду зарубіжних країн. Все це не тільки не відкидає, але й передбачає необхідність і потребу в глибоких теоретичних дослідженнях суттєвих характеристик і закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні, філософії його економічно - правових методів управління, встановлення об'єктивного взаємозв'язку і взаємозалежності між розвитком нової якості в цілості людської цивілізації і ринкової економіки.

Мета і основні завдання дослідження. Головною метою дослідження є комплексний і системний аналіз фундаментальних об'єктивно - суб'єктивних закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні, а також наукове обґрунтування шляхів і методів ефективного розв'язання проблем, що назріли.

Для досягнення цієї мети в дисертаційній роботі були поставлені і науково - обґрунтовано розв'язані такі завдання:

1. Дослідити передумови і закономірності становлення сучасного ринкового господарства в Україні.

2. На основі передумов і закономірностей сучасного ринкового господарства виявити природу його змісту та організації.

3. шляхом теоретичного аналізу практики дослідити закономірності функціонування сучасного ринкового господарства в Україні в умовах його становлення.

4. Визначити суттєві характеристики філософії економіко - правових методів сучасного ринкового господарства.

5. Встановити об'єктивний взаємозв'язок і взаємозалежність між становленням нової якості в розвитку цілісності людської цивілізації і сучасного ринкового господарства в Україні.

Не менш важливим завданням дослідження була спроба науково обгрунтовано довести, що відмова від догматизму в розумінні розвитку сучасного ринкового господарства - шлях до становлення нової якості.

Перераховані завдання - це прояв взаємообумовленостей труднощів і суперечностей як теоретичного, так і практичного рівня. Розв'язання цих труднощів і суперечностей в конкретно - історичних умовах безпосередньо залежить від ступені зрілості та культури суспільства.

Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дослідження є розкриття закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні як системи і механізмів його відтворення.

Предмет дослідження розглядається в контексті як минулого, так і сучасного періоду в розвитку України.

Об'єктом дослідження обрана конкретна практика господарювання в умовах сучасного розвитку України.

Методологія і методика дослідження. Методологічну основу дослідження складає світогляд, що ґрунтується на пізнанні

загального взаємозв'язку і взаємообумовленості явищ в економічній природі і суспільстві під впливом дії механізмів прояву та використання систем об'єктивних економічних і соціальних законів, практики розвитку сучасної науково-техніко-технологічної революції, економіко-правової та політичної систем.

Філософський напрямок пізнання проблем виникнення нового в економічній теорії і практиці господарювання в конкретно-історичних умовах ґрунтується на дослідженні спрямованості змін, які досягаються за допомогою становлення, руху, розвитку, стійкості і мінливості, необхідності і випадковості, перервності і неперервності, зв'язку і відокремлення, розповсюдження і закріплення прогресу і регресу, оптимізації взаємозв'язку і взаємодії в загальноцивілізаційній природі, природі суспільства, природі держави, природі господарства і природі людини як суб'єкта, що господарє.

В дослідженнях і розробках широко використано комплексний мікро і макроекономічні підходи до процесів і явищ, метод системного і економіко-математичного аналізу, абстрактного і статистичного аналізу, а також принципи і методи сучасної теорії організаційного управління (менеджменту і маркетингу), загальної теорії систем.

Теоретична і інформаційна основа дослідження. Теоретичною основою дисертаційного дослідження є розробки вчених і теоретиків-спеціалістів минулого і сучасності.

Дослідження, що пропонується, виконано на основі офіційних статистичних матеріалів ООН і ХС, НБСЕ, ОБСЕ, СРСР, Міністерства статистики України, а також матеріалів котрі надруковані в Україні і країнах СНД. Використано також матеріали, які

безпосередньо зібрані автором із різних джерел.

Ступінь обґрунтування наукових висновків і рекомендацій. Достовірність одержаних в дисертаційному дослідженні результатів (теоретичні узагальнення, висновки, рекомендації) забезпечуються науково обґрунтованим підходом до проблем конкретно – історичної практики.

На основі критичного осмислення і систематизації, а також аналізу практичних матеріалів в дисертаційній роботі дана об'єктивна оцінка поширених сьогодні підходів до тлумачення закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні.

Наукова новизна дослідження. Наукова новизна дослідження зумовлена метою пошуку – наукове обґрунтування закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні. Це визначило рівень теоретичних пошуків і конкретних результатів (сукупність теоретичних, методологічних, методичних і прикладних положень, узагальнень, висновків і рекомендацій), що виражає наукову новизну:

- дано поглиблене наукове обґрунтування нового напрямку в розумінні закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні як об'єктивно обумовленого результату попереднього розвитку суспільства, держави і людської цивілізації в цілому. У зв'язку з цим сформульована оригінальна концепція становлення сучасного ринкового господарства в Україні і розроблені її основні положення: встановлено, що перетворення народного господарства України як територіального економічного регіону в самостійний і єдиний народногосподарський комплекс було об'єктивно обумовлено всім ходом попереднього розвитку; доказано, що ідея формування нового періоду економічного

розвитку під впливом сучасної науково-техніко-технологічної революції, який викликає об'єктивну потребу в інтелектуалізації виробничих структур, прискороному розвитку науковомістких галузей, у вдосконаленні переважно горизонтальних форм розподілу праці для розв'язання проблем територіально-економічних регіонів, трансформації механізму державного регулювання та дерегулювання з метою обмеження монополізму і забезпечення більш високої ефективності функціонування народного господарства в цілому, в створенні умов саморозвитку та самоорганізації суб'єктів, що господарять, як однієї з історичних ознак нової економічної системи; обгрунтовано, що необхідність створення умов для збалансованих господарчих пропорцій обумовляє пошук ринкового механізму перерозподілу матеріальних та фінансових ресурсів і його адаптації до умов, що зміняться; з'ясовано, що нова якість економічної системи полягає в тому, що втрачається монопольний стан адміністративно-закондавчого регулювання; розкриті основні напрямки формування і особливостей організації; виявлені змістовні риси і його специфіка; механізм становлення і функціонування. Вперше в сучасній економічній літературі обгрунтовуються змістовні характеристики філософії управління ринковим господарством, його економіко-правових методів; розкрита природа загальноцивілізаційного, міждержавного і маргінального впливу на процеси становлення сучасного ринкового господарства і економіко-правових методів управління; проблеми становлення сучасного ринкового господарства в Україні, його зміст, природа функціонування і економіко-правових методів управління аналізується шляхом людського виміру;

- обгрунтовано, що становлення сучасного ринкового господарства в Україні - це тривалий та послідовний

процес системного використання інституціональних змін:

а) в якісному перетворенні відносин власності;

б) в створенні науково обгрунтованого економіко - правового механізму демонополізації;

в) в формуванні сучасного конкурентноспроможного механізму, котрий відповідає вимогам не лише економічного, але й загальноцивілізаційного розвитку;

г) в створенні економіко - правових умов для розвитку різноманітних форм підприємництва;

д) в створенні науково обгрунтованих економіко - правових умов для розвитку високоефективного виробництва на основі сучасної науково-техніко-технологічної революції з допомогою структурної, інноваційної та інвестиційної політики;

е) в налагоджуванні науково обгрунтованої системи індикативного планування (регулювання і дерегулювання) не тільки економічними процесами, але й процесами соціально-економічного розвитку;

- виявлена специфіка суперечностей в розвитку загальнодержавних, територіальних і регіональних структур як економіки, так і управління. Сформульовані пропозиції по розробці програм їх збалансованого розвитку;

- поглиблено теорію про відчуження і експлуатацію, показано, що в умовах сучасного ринкового господарства виникають нові форми експлуатації, дана їх класифікація; відчуження розглядається як спосіб переходу економічної системи країни до нової якості;

- обгрунтовано положення про те, що механізм становлення сучасного ринкового господарства в Україні повинен акумулювати в собі як досвід передових країн, так і національні можливості, культуру і традиції, оскільки рівень їх розвитку чинить значний

вплив на соціально-економічні процеси, є унікальним адаптивно перетворюючим фактором властостей людини і суспільства;

- доведено, що становлення сучасного ринкового господарства в Україні, як згеномірного та об'єктивного процесу, можливе лише за умови застосування економіко - правових методів, адекватних змістовним характеристикам наявної економіки. виходячи з цього, автор вияснив структуру цих методів, розкрив їх основні риси і принципи використання, теоретично обґрунтував і розробив стратегії і тактику процесу трансформації існуючого "традиційного" до нової якості як на макро-, так і мікрорівнях економічної системи;

- розроблений і теоретично обґрунтований комплекс заходів по якісній і кількісній змінах структури народного господарства України і його витрат в умовах становлення сучасної ринкової економіки;

- показано, що становлення нової якості сучасного ринкового господарства в Україні передбачає становлення і розвиток нового господарчого механізму;

- дається обґрунтовані характеристики сучасної науково-техніко-технологічної революції і її вплив на становлення нової якості ринкового господарства і цілісності людської цивілізації;

- науково обґрунтовано доведено, що становлення сучасного ринкового господарства являє собою результат генези культури людської цивілізації в цілому і окремих суспільств зокрема, механізмів відтворення і досвіду людської діяльності.

Теоретична і практична цінність дослідження. Теоретична цінність дослідження полягає в науково обґрунтованій необхідності становлення і розвитку сучасного ринкового господарства в Україні, його змістовних характеристик, а також

природи економіко - правових методів управління і його філософії на основі широкого використання досягнень науково-техніко-технологічної революції та досвіду людської цивілізації.

Практична значимість досліджень полягає в науковому обґрунтуванні конкретного господарчого розвитку економіки України.

В господарчій практиці можуть бути використані пропозиції і висновки по якісній і кількісній зміні структури економіки, її окремих галузей і ланок, а також територій і регіонів, витрат на мікро- і макроекономічних рівнях.

Розробки і рекомендації дослідження необхідно використати в практиці становлення і розвитку системи функціонування сучасного ринкового господарства в Україні, по розвитку багатоманітності форм власності, по подоланню монополізму, зокрема, державного, по регулюванню і перетворенню різних форм і рівнів влади і управління, а також самоуправління, по розмежуванню економіко-правової компетенції в області організації праці між органами державного управління і первинними структурними ланками економіки, по організації і функціонуванні фірм і підприємств різних форм власності.

Результати дослідження знайшли відображення в аналітичних довідках, що були подані в органи державного управління різних рівнів. Вони також можуть бути використані в міжнародному рівні (наприклад, країни СНД).

Теоретичні дослідження з проблем закономірностей становлення сучасного ринкового господарства в Україні доцільно використовувати у викладанні навчальних курсів з економічної теорії, економіці ринкового господарства, менеджменту і маркетингу. Автор дослідження розробив і читає навчальний курс

"Економіка ринкового господарства".

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертаційного дослідження викладались на Всесоюзній науково - практичній конференції "Кардинальне зростання ефективності живої праці - головний фактор прискорення соціально-економічного розвитку" (Свердловськ, 1986 р.), Обласній науково-практичній конференції "Розвиток автоматизованих систем організаційно- економічного управління в умовах вдосконалення господарчого механізму" (Дніпропетровськ, 1986р.), Республіканській науково- практичній конференції "Шляхи вдосконалення г/спрозрахункових відносин в умовах інтесифікації промислового виробництва" (Дніпропетровськ, 1988 р.), Міжвідомчій науково - практичній конференції "Проблеми професіональної підготовки на етапі прискорення науково-технічного прогресу" (Кіровоград, 1989 р.), Міжрегіональній науково - практичній конференції "Ринок праці і управління зайнятістю в регіоні" (Дніпропетровськ, 1992 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції "Проблеми сучасної політики і шляхи її здійснення" (Одеса, 1993 р.), Всеукраїнській науково - практичній конференції "Методологія та зміст гуманітарної освіти: сучасний стан і перспективи розвитку" (Херсон 1993 р.), Всеросійській науково- практичній конференції "Проблеми переходу до ринку в Російській Федерації" (Воронеж, 1994 р.).

Публікації результатів дослідження. Основні результати викладені в дисертаційній роботі, відображені в 19 наукових публікаціях загальним обсягом 39,53 друк.а., в тому числі і монографія (12,36 др.а.), 2 книги (загальний обсяг - 18,45 др.а., в тому числі автора - 15,66 др.а.), 3 брошури (4,06 др.а.), 13

наукових статей і тез доповідей (7.45 др.а.). Крім того підготовлені 3 аналітичні записки (7.2 др.а.).

Структура роботи. Дисертаційна робота складається з вступу, чотирьох глав, дев'яти параграфів, висновків, викладених на 410 сторінках машинописного тексту, списку використаної літератури, що вилучає 338 джерел, додатку з 20 таблиць.

Мета, завдання, логіка дослідження, застосовані методи і підходи визначили структуру дисертації.

Дисертація виконана по такому плану:

Вступ.

Глава I. Сучасне ринкове господарство та передумови його становлення в Україні.

1. Загальна характеристика і основні риси сучасного ринкового господарства.
2. Передумови становлення сучасного ринкового господарства в умовах України.

Глава II. Механізм і особливості становлення сучасного ринкового господарства в Україні.

1. Формування якісно нового періоду економічного розвитку України.
2. Основні напрямки формування та особливості організації сучасного ринкового господарства в Україні.
3. Сутнісні риси і специфіка сучасного ринкового господарства в Україні.

Глава III. Механізм функціонування управління в період становлення сучасного ринкового господарства в Україні.

1. Закономірності становлення динамічного і ефективного управління.
2. Філософія економіко-правових методів управління.

Глава IV. Розвиток інтегральних процесів і цілісності людської цивілізації як умова становлення сучасного ринкового господарства в Україні.

1. Формування нових тенденцій в процесах інтеграції економіки України в світове сучасне ринкове господарство.

2. Розвиток цілісності людської цивілізації як фактор якісного впливу на становлення ринкового господарства в Україні.

Висновки.

Література.

Додатки.

2. ОСНОВНІ НАУКОВІ ІДЕЇ, ПОЛОЖЕННЯ І ВИСНОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РАБОТИ.

В дисертації досліджується загальна характеристика та основні риси сучасного ринкового господарства, передумови його становлення в Україні.

Проводиться аналіз фундаментальних процесів загальноцивілізаційного рівня, які об'єктивно зумовили необхідність якісного перетворення традиційного ринкового господарства, зміну цілей економічної діяльності в сучасних умовах.

Сучасне ринкове господарство – це прагнення до науково обгрунтованого розв'язання суперечностей та антагонізмів в економічній сфері діяльності, суперечностей та антагонізмів в правовому середовищі держави та цивілізації в цілому, суперечностей та антагонізмів в соціально-класовому середовищі, а також в політичній, та інших сферах діяльності. Сучасне

ринкове господарство - це нова історична організація виробництва як результат та відображення попереднього розвитку на рівні реальної послідовності взаємозв'язку та взаємообумовленості об'єктивних процесів та практики людини та суспільства.

Досліджуються змістовні характеристики структурних змін і витрат економіки України в умовах монополізму державної власності, жорстко централізованого планування.

Аналізується господарство України як регіонально-економічної структури в історично близькому минулому, його динаміка і темпи розвитку в найважливіших галузях матеріального виробництва.

Виявляються суперечності в тенденціях розвитку. Їх об'єктивно-суб'єктивні причини і можливі, науково обгрунтовані шляхи розв'язання.

Науково обгрунтовано доведено подвійний характер зміни структури виробничих сил економіки України і її витрат, що передбачає становлення сучасного ринкового господарства і дозволяє знайти підходи до пізнання неминучості і закономірності виникнення нової якості, визначитись з його найбільш загальними рисами.

Практика господарювання підтвердила науковий висновок про те, що подальше монопольне використання лінійно-функціональної системи управління "вахтного" типу не відповідає потребам становлення сучасного ринкового господарства.

Суттєвою особливістю кризи в економіці України є те, що вона не супроводжується якісним переходом до інтенсивних методів господарювання, до науково-техніко-технологічних і організаційних перетворень всього ~~народного господарства.~~

ЛІБ ім. В. Стефаніка
АН України

Сповільнений і диспропорційний розвиток виробництва і обміну підтверджує висновок про те, що кризові явища в економіці України - це, в першу чергу, результат збереження докризових еволюційних змін в структурі виробничих сил і методів управління виробництвом.

Аналіз показав, що попередній розвиток в Україні базувався переважно на вертикальних формах суспільного поділу праці.

Труднощі переходу до нових структур виробничих сил, до активного використання досягнень науково-техніко-технологічної революції для розв'язання створених кризових проблем зумовлені рядом особливостей.

По-перше, економіка України безпосередньо залежить від дестабілізуючої дії ринку економічних ресурсів.

По-друге, зниження або підвищення життєвого рівня населення в цих умовах залежить тільки від перерозподілу національного доходу, що зв'язано з інфляційними процесами.

По-третє, відсутність грошової національної валюти зумовило вимушене пристосування до кредитно-грошових, валютних і торгово-економічних відношень з іншими країнами, строго окреслених їх колом.

По-чотверте, необхідність демонтажу традиційної лінійно-функціональної системи управління і її монопольного впливу на макроекономічному рівні безпосередньо зв'язано з якісним зміном ролі держави.

По-п'яте, кризові явища обумовили необхідність якісної зміни ролі територіально-економічних регіонів України.

Пізнання практики суперечностей попереднього періоду розвитку дозволило зробити висновок про об'єктивну необхідність подальшого вдосконалення економіки України тільки на шляху її

якісного перетворення в самостійний народногосподарський комплекс, що розвивається з повною трансформацією механізму регулювання і дерегулювання, розвитком нової якості економіко-правових методів управління і пріоритетом економічних методів, з інтелектуалізацією виробничо-технологічних структур, а також переважним розвитком горизонтальних форм суспільної праці.

В дисертації проаналізовані процеси формування якісно нового періоду економічного розвитку України, основні напрямки становлення та особливості організації сучасного ринкового господарства, а також його істотні риси та специфіка.

Формування якісно нового періоду економічного розвитку проявляється в зміні його істотних характеристик:

- а) в зміні закономірностей процесу відтворення;
- б) в розвитку нової якості економічного росту;
- в) в прискоренні процесу відмирання традиційних промислово-технологічних структур;
- г) в подоланні техніко-технологічної і структурно-галузевої несумісності з процесом становлення економіки сучасного ринкового господарства.

При цьому звертається увага на теоретичні положення і доктрини, пов'язані зі спробами реформування традиційного господарства в Україні.

Поняття, зміст і природа організації сучасного ринкового господарства безпосередньо ґрунтуються на баченні двох сторін процесу виникнення і становлення:

- а) на наявній якості і кількості даної системи господарства;
- б) на зародженні нової якості за допомогою необоротного саморушлювання традиційно правильного, дійсного.

Доводиться, що природа організації сучасного ринкового

господарства в Україні являє собою складний і суперечливий процес. Разом з тим, це закономірний і об'єктивно зумовлений рух до стійкої, відносно цілісної і динамічної системи.

В ході аналізу виділяються істотні риси та специфіка сучасного ринкового господарства в Україні в період його становлення.

До них віднесено:

- а) якісна зміна істотних характеристик власності та її форм;
- б) концентрація виробничих сил суспільства в руках суб'єктів що господарствують - юридичних осіб;
- в) істотна зміна ролі сучасної держави;
- г) виникнення якісно нової філософії економічно-правових методів управління;
- д) значне зростання зільного волевиявлення суб'єкта, що господарює.

Теоретичний аналіз зміни структури виробничих сил економіки України і її витрат дозволили визначитись із змістовними характеристиками процесу виникнення сучасного ринкового господарства і знайти підходи до пізнання неминучості і закономірності появи нової якості в розвитку, визначитись з його найбільш загальними рисами.

Критичний аналіз конкретної практики господарювання дозволив зробити висновок про те, що проблеми нової якості - це не тільки пізнання закономірностей об'єктивної реальності, процесів вдосконалення, як одиничних, так і всезагальних способів явищ або систем в тих або інших історичних умовах, але її наукове осмислення, адаптації нового в існуючому історичному і соціально-економічному середовищі.

Важливим в теоретичному відношенні результатом дослідження

є наукове осмислення зародження нового як результату суперечливого розвитку попереднього періоду. Це дозволило визначитись в тому, що:

- а) нове функціонує і набуває якісну визначеність як елемент існуючої системи;
- б) воно (нове) охоплює в змістових характеристиках виникнення і подальше створення різноякісних елементів діючої системи.

Тому нове в своїх змістовних характеристиках відображає не тільки однакісну визначеність і специфічність, але і багатоякісність як відображення взаємозв'язку і взаємообумовленості з іншими елементами існуючої системи, так і сукупність умов взаємодії різних систем в межах одного історичного періоду. Саме тому нове являється відносно новим.

Нове як багатоякісність відображає процес виникнення, становлення і закріплення соціокультурної трансформації на основі спадковості попередніх станів.

Як встановлено в процесі дослідження, визначення категорії "нова якість" виводиться та доводиться за допомогою аналізу філософських категорій. Нова якість становлення сучасного ринкового господарства та цілісності лівської цивілізації - це рух форм, що закріпилися в бік від більш "економічної" в існуючих просторово-часових умовах і пристосованої форми. Але якісний поворот від традиційного до нового - це відмова від старої якості. Разом з тим цей процес проходить на єдиній просторово-часовій основі, що свідчить про спадковість та безперервність еволюційного економічного розвитку. Логіка дослідження виникнення сучасного ринкового господарства привела до важливого пізнання - нова якість як первинно "другорядної" якості виникає

не на рівні окремого елемента, або явища, а системи в цілому, зображаючи в своїх змістових характеристиках і якісну специфічність елемента або явища традиційного, старого.

Нова якість - це еволюційний рух з перетворенням дійсного. Нова якість відображає послідовність ланцюжка розвитку з розподіленням існуючого, дійсного і дівчого ринкового господарства.

Економіка ринкового господарства знаходиться в стані постійної метаморфози. Ці зміни в різноманітні просторово-часові періоди втілюються в певні форми, а точніше в багатоваріантні форми. Нова якість як "невісне" розвивається в традиційній правильній "старій" якості".

Кількісний аналіз цих явищ - це зовнішнє, що не дає повної змістовної характеристики нового, так як за ним криється глибинна якісна основа, сутність якої не в статичності, а в динамічності. Динаміка процесу створює критичний стан внутрішнього змісту явищ, системи і приводить до якісної, необоротної зміни "правильного" існуючого.

Аналіз конкретної практики господарювання дозволив прийти до розуміння та доказу того, що досліди неминучості появи нового припускає пізнання спрямованості змін. Разом з тим, нове - це безповоротний процес, який не залежить від того, якої він направленості. Якщо першочергово зовнішнє традиційно правильне зберігається в раціональному детермінізмі, то у внутрішніх його змістових характеристиках діє інший закон - закон зародження нового. Чому "руйнується" мікроструктура традиційного правильного явища або системи? Вважається, що зовнішнє традиційно правильне являє собою фундаментальну інертність, в порівнянні з його внутрішніми змістовними характеристиками.

Таким чином, показується, що більш вичірений і правильний шлях дослідження виникнення, становлення нового – це пізнання діалектики "минуле-майбутнє" за допомогою системи "причина-наслідок".

В дисертації здійснено теоретичний аналіз механізмів функціонування управління в період становлення сучасного ринкового господарства в Україні. Доводиться, що активізація потенціалу ринкового господарства – це створення якісно нових цільових орієнтирів в економіко-правових діях господарських суб'єктів і суспільних цінностей.

Науково обгрунтовано доказано, що функціонування сучасного ринкового господарства в Україні в умовах становлення – це виникнення, розвиток і закріплення можливостей суспільства і держави по якісному оновленню і науково обгрунтованому, договірно-правовому регулюванню, д-регулюванню і впорядкуванню суперечливих соціально-економічних процесів для досягнення цілей економічної і соціальної стабільності і забезпечення соціальної справедливості.

Автором теоретично розв'язуються проблеми пізнання філософії економіко-правових методів управління, розробляються фундаментальні принципи побудови сучасної філософії економіко-правових методів управління, стратегія в умовах становлення дівчого ринкового господарства в Україні.

Обгрунтування процесу виникнення нового в ринковому господарстві знайшло відображення в дослідженні конкретної економічної практики. Так, дослідження процесу виникнення нових форм власності в економіці України дало змогу довести, що:

а) форма власності є суттєвим фактором успішного функціонування сучасного ринкового господарства, ефективності

виробництва товарної продукції;

б) як визначає практика господарювання в умовах України та світовий досвід, форма власності (наприклад, приватна форма власності) не є гарантею зростання ефективності виробництва;

в) мова йде про створення економіко-правових умов для ефективного функціонування господарського суб'єкту на базі корпоративного розвитку та взаємне поєднання економічних інтересів.

Власність, та її товарний характер в сучасних умовах в значній мірі втратила свої соціальні функції, а товарна власність - монопольний вплив на виробництво матеріальних благ та послуг, на контроль за економічною діяльністю господарських суб'єктів. В сучасному ринковому господарстві вона є одним з вихідних умов господарювання, але пріоритет віддається характеру господарювання, не суб'єкту власності, а суб'єкту господарювання.

Дуже суттєвим в дослідженні є доказ негативного впливу державної монополії на вирішення проблем присвоєння, розпорядження, використання і володіння засобами виробництва і результатами праці. Монопольна регламентація відношень власності, розподілення і перерозподілення економічної діяльності господарських суб'єктів привело до підриву економічних основ організації виробництва, розвитку науково-технічного прогресу в попередній період, до пригнічення ринкового господарства, його соціально-економічної ефективності.

Аналіз практики господарювання в попередній період довів, що монопольна регламентація підсилювала процес відчуження індивіда і колективу від власності, праці і безпосередньої участі в управлінні, стримувала реалізацію ринкових відношень, сприяла процесу натуралізації господарства.

Важливим висновком дослідження стало положення про те, що монополія державно-адміністративного господарювання попереднього періоду не могла створити широких умов для саморозвитку і самоствердження особистості, індивіда. Це, в першу чергу, було обумовлено методами державної експлуатації. Характерно, що в цих умовах як класова, так і інші форми експлуатації знаходили своє здійснення без виникнення і розвитку приватної власності - додатковий продукт належав "вищому єдиному початку".

Дано обґрунтування тези про те, що державне регулювання і дерегулювання подвійно й суперечливо впливає на процеси становлення сучасного ринкового господарства. На основі аналізу конкретної практики господарювання дається негативна оцінка досліджень, які спрямовані на ліквідацію старого "правильного" традиційного, а не на його використання для становлення нової якості ринкового господарства. В практиці господарювання старе, "традиційно правильне" - основа доказової нової якості. В той же час, нова якість самостійно породжує відновлення "старого, традиційного" в нових конкретно-історичних умовах. Тільки в результаті постійно оновлюємої динамічної єдності нової якості і традиційно старої відбувається якісна зміна пріоритетів.

Сучасне ринкове господарство, його становлення і зміцнення в умовах України являє собою розвиток нової якості - не товарна власність є визначальним і суттєвим моментом в розвитку і вдосконаленні відношень (економічно-правових) між юридичними особами та індивідом, а рівень господарювання, ступінь його успішності, ринкової координації і економічної безпеки господарчого суб'єкта, держави і суспільства. Має місце як вертикальна, так і горизонтальна економічна залежність, що впливає на свободу господарчої ініціативи.

Розкрито і науково обгрунтовано дано визначення якісних характеристик сучасного ринкового господарства. Сучасне ринкове господарство характеризується якісними змінами змістовних характеристик і форм власності, виникненням і розвитком багатьох господарюючих суб'єктів - юридичних осіб, в тому числі і держави, істотною зміною ролі сучасної держави, протилежною по відношенню до попередніх типів господарства, орієнтацією соціально-економічної поведінки, підвищенням ролі науково-технологічної і економічної культури, якісною зміною надособистих цілей розвитку суспільства, значним ростом вільного саморозвитку індивіда. Дуже важливим в цьому дослідженні є те, що досконалому аналізу підлягала практика господарювання в умовах України.

Аналіз проблем структури системи сучасного ринкового господарства, її змістовних характеристик дав змогу зрозуміти механізми конкуренції і його вплив на формування та забезпечення економічного зростання. Якщо в умовах державно-монопольного регулювання та жорстко централізованого планування "пригніченого" економікою попереднього періоду за допомогою механізмів змагання і конкуренції здійснювався вплив на процеси економічного зростання і розподілення прибутків, то в сучасному діючому ринковому господарстві за допомогою цих механізмів стимулюється не тільки економічний ріст, розподіл і перерозподіл прибутків, оптимальне рішення певних соціально-економічних проблем, але й, що є суттєвою якісною перевагою, зароджується множинний господарчий суб'єкт управління економічними і соціальними процесами поряд з державою та суспільством. Саме тому важливим детермінантом ефективної дії механізму конкуренції є взаємозв'язок і взаємозалежність об'єктивного та суб'єктивного. В цих умовах механізм конкуренції виконує не тільки економічні,

але і соціальні функції.

Сучасне ринкове господарство - це суперечлива єдність конкуренції, змагання і регулювання на рівні господарчого та загальнодержавного суб'єктів. Особливий вплив на цю суперечливу взаємодію має сучасна науково-техніко-технологічна революція.

Як доведено в дисертації, розподільна система суттєво впливає на функціонування суспільства. Вона спрямована на усунення надмірної нерівності багатств, на створення умов, при яких користь господарщого суб'єкту власника, держави та суспільства повинні співпасти, на створення передумов, коли господарчє середовище буде безпосередньо відобразити динаміку взаємодії нової якості ринкового господарства і його структури з економіком, соціальним та культурним середовищем. Як показали дослідження, реальна практика розвитку діючого ринкового господарства свідчить про те, що ідеальних форм та методів регулювання не буває і тільки в науково обґрунтованій їх єдності слід шукати можливості якісних та прогресивних змін в економіці, так і суспільства в цілому. Можливість і необхідність регулюючого і дерегулюючого впливу держави на систему сучасного ринкового господарства знаходяться в такій організації виробництва та обороту, котра є конкурентноспроможною і такою, що практикує змагання. Невизначеність (наукова, економічна, правова, культурна і ін.) в розвитку системи розподільних відносин породжує невизначеність в динаміці виробництва та обороту, а також суб'єктивні дії на ці процеси господарщих суб'єктів.

Важливим елементом структури сучасного ринкового господарства України є механізм цін та ціноутворення. відсутність науково обґрунтованих цін на внутрішньому ринку України і

механізму ціноутворення зумовили зростання протиріч між інтересами господарських суб'єктів та довготривалими інтересами суспільства. Свобода ціноутворення в умовах сучасного ринкового господарства з необхідністю передбачає певний рівень їх державного регулювання та дерегулювання. Це пояснюється тим, що:

- в природі саморегулювання сучасного ринкового господарства мають місце такі економічні аспекти діяльності, які не охоплюються ринковим механізмом - природної монополії або виробництва товарів та послуг колективного використання (охорона здоров'я і освіта, зв'язок та ін.);

- необхідність розв'язання проблем макроекономічного рівня (наприклад, контроль та регулювання обсягу грошової маси та ін.);

- об'єктивність вирішення соціально-економічних проблем суспільства (наприклад, забезпечення стабільності і рівноваги в економіці, утвердження соціальної справедливості та ін.).

Аналіз переходу до динамічної високоефективної ринкової економіки показав, що він об'єктивно потребує становлення якісного нового господарчого механізму, створення цілісної та гнучкої системи управління. Господарчий механізм сучасної ринкової економіки повинен поєднувати в собі як певного рівня централізовано регулюючий початок, так і економічну свободу господарських суб'єктів різних форм власності, що безпосередньо зумовлено глибокою структурною переорієнтацією на мікро- і макроекономічному рівні.

Дослідження проблеми функціонування сучасного ринкового господарства дає змогу утвердитися в розумінні, що економічна система повинна мати "відкритий" характер по відношенню до зовнішнього середовища і адаптивно поєднувати в суперечливій єдності як крайні досягнення лінійно-функціональної, так і

сучасної "дивізійної" системи управління. Нова "філософія управління" в своєму практичному застосуванні повинна бути спрямована на досягнення цілей економічної і соціальної стабільності та забезпечення соціальної справедливості.

Розвиток територіального, регіонального управління та самоуправління, як показав аналіз практики становлення сучасного ринкового господарства України, носить суперечливий характер. Територіальна і регіональна системи управління можуть бути ефективно організовані тільки з урахування того, що економіка України розвивається як єдиний народногосподарчий комплекс. Ця єдність виникає в сучасних умовах на основі загальної мети розвитку діючої ринкової економіки в напрямку економічного зростання, розквіту, соціальної справедливості, а також ефективного використання економічних ресурсів. Показано, що суперечливий характер розвитку територіального управління в умовах становлення сучасного ринкового господарства України обумовлено рядом причин об'єктивного і суб'єктивного характеру, практичною відсутністю чіткої, науково об'єктивованої правової бази. Дуже важливим в рішенні вказаних проблем є подальше розширення і законодавче закріплення за територіальними, регіональними органами управління, а також самоуправління чітко визначених як загальних, так і виключних повноважень (наприклад, реалізація цільових соціально-економічних, науково-техніко-технологічних програм, програм розвитку регіональної або територіальної культури землеробства, використання трудових ресурсів та ін.). Таке закріплення полягає не тільки в тому, щоб відгородити ту чи іншу територію, регіон від необгрунтованого тиску з боку центральних органів управління, але й зберегти самобутність, традиції і культуру, що є суттєвим фактором

успішного розвитку та саморозвитку. Це не означає культивування місництва, але грипускає досягнення єдиної мети як громадянського суспільства, так і держави на основі різноманітності. Рішення проблеми територіального управління та самоуправління не може бути успішним без створення умов для формування та розвитку економічних регіонів. В зв'язку з можливостями, що з'явились, поступової передачі економічної влади від держави до суспільства за допомогою розвитку правової системи та наявність маргінальних форм економічної діяльності (сімейне виробництво, спеціалізоване (монопольне) дрібне виробництво, внутрішньосімейне виробництво праці, "друга" економіка та ін.) особливе значення набувають процеси становлення та зміцнення місцевого самоуправління.

В дисертації теоретично обгрунтовано, що під дією механізмів виявлення і використання системи об'єктивних економічних законів, практики розвитку сучасної науково-техніко-технологічної революції відбуваються процеси якісних змін змістовних характеристик людської цивілізації, що знаходить безпосереднє відображення в філософії економічно-правових методів керування.

Аргументовано, що становлення нової якості у розвитку сучасного ринкового господарства і філософії економіко-правових методів керування необхідно передбачає науково-теоретичне і практичне розв'язання проблем експлуатації. В сучасних умовах діючого ринкового господарства практично відсутній універсальний критерій, за допомогою якого можливо було б докладно встановити змістовні характеристики експлуатації. Особливою формою експлуатації в сучасних умовах є "експлуатація майбутнього" (отримання привілеїв на рівні споживчого підходу за рахунок майбутніх поколінь людської цивілізації).

Дисертацію науково обгрунтовано доводиться, що побудова

життєздатної економічної системи сучасного ринкового господарства безпосередньо залежить не тільки від внутрішніх об'єктивно-суб'єктивних умов її розвитку, але й відображає з об'єктивною необхідністю господарські взаємообумовленості і взаємозалежності. Це проявляється в набутті нової якості зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічна діяльність набуває нову якість внаслідок відмови від національної замкнутості та монополізму не лише в матеріальному, але й в духовному виробництві. Практика зовнішньоекономічної діяльності України свідчить, що економіка країни повинна приймати участь як в горизонтальному, так і в вертикальному міжнародному розділі праці. При цьому звертається увага на те що, в економіці України в результаті становлення сучасного ринкового господарства та нової якості зовнішньоекономічної діяльності повинно сформуватись виробництво експортного типу.

Зовнішньоекономічна діяльність України має відобразити прагнення до використання загальноцивілізаційного розвитку та господарських зв'язків в світі в цілому для зміцнення своєї позиції. Розкривається необхідність нового обґрунтованого узгодження цілей і задач розвитку України з цілями і задачами загальноцивілізаційного розвитку - це розвиток сучасної ринкової економіки в напрямі стійкого економічного росту, високого рівня добробуту, процвітання і соціальної справедливості.

Науково обґрунтовано, що досягнення цих цілей і зв'язок поставлених задач практично неможливо без захисту свободи творчості, збереження і поглиблення культурної і духовної спадщини України у всьому їх багатстві і різноманітності, з врахуванням етнічної, мовної і релігійної самобутності.

В дослідженні запропоновані конкретні заходи по економічно-

правовому впливові на процеси становлення сучасного ринкового господарства України. З цієї метою була вивчена і проаналізована значна кількість законодавчих актів, указів Президента України, правових документів ЄС, ООН, НБСЕ, ОБСЕ. На основі цього були сформульовані практичні пропозиції з подолання кризових явищ в сучасних умовах України. Зокрема, запропоновані та обгрунтовані заходи по якісній зміні структури народного господарства України і його витрат, з розв'язання проблем монополізму та несумлінної конкуренції з становлення системи державного керування і підприємництва, вільного підприємництва, з розвитку керування та самоврядування на територіальних та регіональних рівнях, з створення економічно - правових умов для успішного функціонування економічної діяльності суб'єктів цього господарства.

Автором роботи обгрунтовано положення про те, що сучасне ринкове господарство - це причина і наслідок, умови і результат, відображення і сутність нової якості в розвитку цілісності людської цивілізації. Цьому сприяє загальний розвиток світової економіки, міжнародна інтеграція ринку і виробництва, наднаціональні і міжнаціональні, наддержавні і міждержавні механізми економічно-правового регулювання і дерегулювання, стратегія розвитку загальної і науково-техніко-технологічної культури людства. Мова йде про людський вимір економічних процесів, про їх підпорядкування головному - розквіту людської цивілізації за допомогою економічної свободи та соціальної справедливості. Доведено, що нова якість в розвитку людської цивілізації - це багаторівневий процес, в якому в нероздільній цілісності відбувається взаєморозвиток як економічних і соціальних, так і науково-техніко-технологічних умов для подальшого вдосконалення економічного та соціального прогресу,

основов якого в сучасних умовах і на майбутнє є воля особи, економічна свобода і соціальна справедливість.

Дослідження питання про економічно обумовлене зростання в сучасних умовах дозволило автору прийти до важливого висновку, а саме про альтернативність прагнення до безперервного економічного зростання. Встановлення взаємозв'язку та взаємообумовленості між економічним зростанням і розвитком культури, підвищення її рівня в сучасних умовах дозволяє зрозуміти можливий якісний поворот у вдосконаленні людської цивілізації – науково обгрунтовано зробити вибір між помірністю людської цивілізації та нестриманим економічним зростанням, між змінами та постійністю у діалектичному розумінні цих процесів. Зростання варіантності розвитку, спектру можливості вибору – це об'єктивно обумовлена необхідність і сучасне усвідомлення навколишнього середовища.

Доведено, що сучасне ринкове господарство, закономірності його становлення і розвитку є результатом генези культури людської цивілізації і механізмів відтворення виробництва і досвіду людської діяльності, об'єктивно передбачає відмову від монополізму як на мікро-, так і на макроекономічному рівнях, необхідність переходу від взаємно доповнюваних економік до одчорідного господарчого простору за допомогою динамічної інтеграції, а також здатність подолати існуючі суперечності без руйнування цілісності історико-економічного розвитку.

Становлення нової якості у розвитку ринкового господарства і людської цивілізації обумовляє необхідність відмови від догматизму в розумінні і прийнятті об'єктивних процесів як в галузі науково-техніко-технологічного прогресу, так і соціально-економічного розвитку.

Сучасні економічні системи поступово перетворюються у відкриті – наднаціональні та надрегіональні економічні системи. Сучасне людство, усе більше усвідомлює цілісність історико-економічного розвитку.

Науково обгрунтовано стверджується, що нова якість у розвитку людської цивілізації знаходить відображення в технічних та стратегічних задачах та цілях економічної самостійності України. Виконання двоєдиної задачі (ринкове господарство України повинно бути спрямовано на задоволення достатніх в сучасних умовах людських потреб і необхідність розв'язання проблем всебічного розвитку соціальної та культурної сфер для самовираження та повного розкриття як можливостей, так і здібностей людини) неможливо без зміни принципів і характеру національної державності, широкого використання соціальних інновацій, тенденцій загальноцивілізованого розвитку.

В сучасних умовах неможливо розв'язати внутрішні проблеми розвитку України без вивчення і прийняття досвіду сучасного ринкового господарства людської цивілізації з врахуванням національно-державних можливостей і традицій, координованого управління та культурної спадщини.

У висновках дисертації показано, що новизна і масштабність процесів створення сучасного ринкового господарства в Україні передбачає наукове забезпечення практики розвитку, його надійність, пошук значених і ефективних рішень назрілих проблем з метою реалізації сенсу життя шляхом свободної волі індивіду і громадянського суспільства, економічної свободи суб'єкта, що господарює, і соціальної справедливості.

3. ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ.

3.1. Монографії, окремі розділи в книгах та брошури.

1. Современное рыночное хозяйство (проблемы теории и практики). Иркутск. ВСКИ. 1994. -12,36 д.а.

2. Экономика рыночного хозяйства. ч.1. Микроэкономика. Коллектив авторов. (Под общей ред. Покотилова А.А. Одесса. 1993.-8,41 д.а., в співавторстві, особисто автора - 6,67 д.а.).

3. Экономика рыночного хозяйства. ч.2. Макроэкономика. Коллектив авторов. (Под общей ред. Покотилова А.А. Одесса. 1993-10,04 д.а.; в співавторстві, особисто автора - 8,99 д.а.).

4. Усиление правового воздействия на хозяйственный механизм. Днепропетровск. Об-во "Знание". 1980.-1,63 д.а.

5. Новые показатели в системе управления экономикой. Днепропетровск. Об-во "Знание". 1980.-1,16 д.а.

6. Хозрасчет: перспективы развития в условиях совершенствования хозяйственного механизма. Днепропетровск. Об-во "Знание". 1980.-1,27 д.а.

3.2. Статті та тези.

7. Особенности действия закона перемены труда в условиях современного капитализма. (Рукопись депонирована в ИНИОН АН СССР. 1984. N 15764. -1,1 д.а.

8. Закон перемены труда - понятие и сущность. (Рукопись депонирована в ИНИОН АН СССР. 1984. N 17892 -1,6 д.а.

9. Усиление социальной направленности и системного действия экономического закона перемены труда. (Рукопись депонирована в ИНИОН АН СССР. 1984. N 19347. -1,1 д.а.

10. Вопросы динамической взаимообусловленности обобществления производства и совершенствования управления. (В сб. Развитие автоматизированных систем организационно-экономического управления в условиях совершенствования хозяйственного механизма. Днепропетровск, 1986. - 0,2 д.а.

11. Некоторые вопросы становления системы экономических законов в современных условиях. (В сб. Развитие теории управления социалистическим общественным производством. Москва. Московский институт управления, 1987. - 0,7 д.а.

12. Совершенствование экономических отношений в новом хозяйственном механизме. (В сб. Пути совершенствования хозяйственных отношений в условиях интенсификации промышленного производства. Днепропетровск, 1988. - 0,2 д.а.

13. Диалектика взаимосвязи перестройки профессиональной подготовки специалистов в условиях научно-технической революции. (В сб. Проблемы профессиональной подготовки на этапе ускорения НТП. Кировоград, 1989. - 0,2 д.а.

14. Хозрасчет предприятий в системе планирования. - ж. Железнодорожный транспорт. Москва, 1989. №5. - 0,5 д.а.

15. Рынок труда: современные подходы к управлению. (В сб. Рынок труда и управление занятостью региона. Днепропетровск, 1992. - 0,2 д.а.

16. Формування податкової політики на шляху виходу з кризи. (В сб. Методологія і зміст гуманітарної освіти: сучасний етап і перспективи розвитку. Херсон, 1993. Тези, в співавторстві, - 0,2 д.а., особисто автора 0,1 д.а.).

17. Рынок праці: сучасні політичні та економічні проблеми безробіття. (В сб. Проблеми сучасної політики та шляхи її здійснення. Одеса, 1993. Тези, в співавторстві, - 0,2 д.а., особисто

автора -0,1 д.а.).

18. Роль мелкого предпринимательства в становлении рыночного хозяйства. (В сб. Проблемы перехода к рынку в Российской Федерации. Воронеж. 1994. -0,2 д.а.

19. Проблемы становления и функционирования динамичного и эффективного управления. -ж. Академиче кое обозрение. 1995. N 1-2. -1,35 д.а.

Покотилов А.А. Закономерности становления современной рыночного хозяйства в Украине.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 38.01.01 - политическая экономия. Кивский государственный экономический университет, 1995 г.

Диссертация содержит теоретические исследования закономерностей становления современного рыночного хозяйства в Украине. Теоретически обоснованы и разработаны положения о сущностных характеристиках современного рыночного хозяйства, его механизмах и особенностях, а также функционировании управления в период становления. Предложены теоретико - методологические основы экономико-правовых методов управления. Исследованы новые тенденции в процессах интеграции экономики Украины в мировое современное рыночное хозяйство. Доказано, что развитие целостности человеческой цивилизации является фактором качественного воздействия на становление современного рыночного хозяйства в Украине.

Pokotilov A.A. The objective laws of formation of modern market economy in the Ukraine.

The blisis is presented for a doctor's degree of economy for 08.01.01 profession - political economy. Kiev state economic university, 1995.

The thesis contains theoretical studies of the objective laws of formation of modern market economy in the Ukraine. The essence characteristics of modern market economy and its mechanisms and peculiarities of management in the period of formation are theoretically substantiated and worked out.

Theoretic - methodological principles of economy - law methods of management have been offered.

The tendencies in integration processes of Ukrainen economy in the modern world market economy have been stadiad.

It hasbeen proved that development of integrity of humane civilization is the factor of qualitative influence upon formation of modern market economy in the Ukraine.

Ключові слова: сучасне ринкове господарство, закономірності становлення, механізми управління і організації, економіко-правові методи, філософія управління, цілісність людської цивілізації.

Key words: modern market economy, the objective laws of formation, management and organization mechanisms, economy law methods, philosophy of management, the integrity of humane civilization.

442554

AB 33.171